

הזרעים בדמעה
ברינה יקצרו
בא יבא ברינה

ז' תשרי
תשפ"ו

עלון מס' 797
שנה י"ז

האזינו - תוכן ענייני הפרשה

א. שירת האזינו:

- הקדמה, בשבח התורה, ובהשגחת ה' על עם ישראל.
- הזכרת חסדי ה' עם העם הנבחר מתחלה, ובמדבר.
- נבואה על כבוש הארץ הטובה.
- אם עם ישראל ישכחו את ה', חלילה, יבוא הענש של "אסתר פני" - גלות ואכזריות העמים כלפי עם ישראל.
- וכשיתבוננו, יראו בתוך הגלות את ההשגחה.
- ולבסוף - באחרית הימים יראו הכל את מציאות הבורא היחיד, שגומל לאיש כפעלו.
- משה מצוה את בני ישראל על שנון התורה - והשכר על כך.
- הקדוש ברוך הוא אומר למשה "עלה אל הר העברים", תראה את ארץ ישראל, ושם אתה נאסף אל עמך (ל"ב, מ"ח-כ"ב).

שבת שובה - "שובה ישראל עד ה' אלקיך..."

(הושע י"ד, ב)

השבת הזו נקראת "שבת שובה", ויש לה כוח רוחני עצום. שבת זו מביאה אתה מתנה: תשובה מאהבה ומתוך ענין שבת. מדוע הנביא אומר שובה "עד" ה' אלקיך, ולא שובה "אל" ה'? המלה "אל" מסמלת הגעה ליעד הסופי - להגיע עד למעלה, אל האלוהות, אל השלמות. המלה "עד" מסמלת כיוון, תנועה, התקדמות. הנביא הושע מגלה לנו סוד עצום על מהות התשובה בימים הללו: הקדוש ברוך הוא לא מבקש מאתנו להגיע אל השלמות תוך רגע. התשובה אינה נמדדת בתוצאה הסופית, אלא ברצון ובצעד הראשון. המלה "תשובה" מגיעה מהמלה לשוב. החכמה היא לבחור דבר אחד קטן - קבלה קטנה, מלה טובה, מעשה טוב, מצוה או הוספה בלמוד התורה וכן על זה הדרך. הצעד הקטן הזה, שמסובב את המצפון שלך לכיוון הנכון, הוא בדיוק ה"שובה... עד" שהנביא מדבר עליו.

החיט העני ופנקס החטאים - ספור נפלא

בעירה קטנה במזרח אירופה חי חיט יהודי עני ופשוט. הוא לא היה תלמיד חכם, אבל היה לו לב רחב ואמונה תמימה. במוצאי יום הכפורים, הגיע רבי לוי יצחק מברדיטשוב אל החיט ושאל אותו: "ספר לי, מה עשית אתמול בעצומו של היום הקדוש?" השיב החיט בתמימות: "רבנו, פתחתי את פנקס הרישומות שלי. במהלך כל השנה, בכל פעם שחטאתי או טעיתי - בין אדם למקום או בין אדם לחברו - רשמתי זאת בפנקס. עמדתי לפני רבוננו של עולם ואמרתי לו: 'רבוננו של עולם, הנה פנקס החטאים שלי. אשמתי, בגדתי, בטלתי תורה, ולפעמים לא הייתי ישר לחלוטין עם הלכות שאל'". "ואז", המשיך החיט, "הוצאתי פנקס שני ואמרתי לו: 'אבל רבוננו של עולם, הנה פנקס 'החטאים' שלך כלפי. לקחת לי השנה את הפרנסה, הילדים שלי היו חולים, והבאת עלי צער רב והרבה דמעות. אם נשקל את החטאים שלי מול הצרות שאתה הבאת עלי - אתה חייב לי הרבה יותר משאני חייב לך!' נבהל הרב ושאל: 'ומה אמרת לו אז?' 'אמרתי לו: 'רבוננו של עולם, יום כפור היום. בוא נעשה עסק - אל תדקדק אתי, ואני לא אדקדק אותך. תמחק אתה את הפנקס שלך, ואני אמחק את שלי. נסלח זה לזה ונתחיל מחדש'. שמע זאת רבי לוי יצחק, חנף ואמר: 'אוי, חיט יקר, למה ותרתי לו כל כך מהר? יכלת לבקש באותו רגע את הגאולה לכל עם ישראל!...'

דבר העוזר

יום הכפורים נצב בשיאו של לוח השנה היהודי כיום הקדוש, הנשגב והמשמעותי ביותר.

ביום הכפורים נשלמו ארבעים יום שלשישים שעשה משה רבינו בהר סיני, ובו ביום נתרצה לו הקדוש ברוך הוא לכפר על מעשה העגל ומסר בידו לוחות שניים וחזר הכבוד לשפן בישראל. לפיכך נתן יום זה לכפרה לישראל לדורות עולם.

וכתוב במדרש (פרקי דרבי אליעזר): בן בתירא אומר, ארבעים יום עשה משה בהר, דורש בדברי תורה וחוקר באותיותיה, ולאחר ארבעים יום לקח את התורה וירד בעשור לחדש השביעי ביום הכפורים והנחילה לישראל לחק עולם שנאמר (בענין יום הכפורים; ויקרא ט"ז): "והיתה זאת לכם לחקת עולם".

וכתוב בסדר עולם: ירד (משה) ב-י' בתשרי, והוא יום הכפורים, ובשרם שנתרצו לפני המקום וכו' לפיכך הוא יום סליחה וכפרה, עשו אותו זכרון לדורות, שנאמר "והיתה זאת לכם..."

יום הכפורים אינו בטל לעולם, שנאמר: והיתה זאת לכם לחקת עולם, אפלו כל המועדים עובדים, יום הכפורים אינו עובר (בטל). אומר דוד המלך (תהלים קל"ט): "ימים יצרו, ולו - אחד בהם" - זה יום הכפורים לישראל (כלומר, מכל ימות השנה אין הקדוש ברוך הוא משתעשע אלא ביום כפור). לפי שהיתה שמחה גדולה לפני הקדוש ברוך הוא שנתנו באהבה רבה לישראל.

משל למה הדבר דומה? למלך בשור ודם שהיו עבדיו ובני ביתו מוציאים את הזבלים ומשליכים אותם כנגד פתח בית המלך; וכשהמלך יוצא ורואה את הזבלים (עוונות), הוא שמח שמחה גדולה - לכך נדמה יום הכפורים שנתנו הקדוש ברוך הוא באהבה ובשמחה. ולא זו בלבד אלא בשעה שהוא מוחל לעוונותיהם של ישראל אין הוא מתעצב בלבו אלא שמח שמחה גדולה; לכך נאמר (יחזקאל ל"ו): "זה אמר ה' אלקים להרים ולגבעות, לאפיקים ולגאות..." - בואו ושמחו עמי שמחה גדולה, שאני מוחל להם על עוונותיהם.

מרכזיותו של היום הזה אינה נובעת רק מהצום או מהתפלות הארכות, אלא מהמהות העמקה שלו שמרפאת כלה בפסוק אחד מכוון מספר ויקרא (ט"ז, ל'): "כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' טהרה". פסוק זה מציג שני משגים מרכזיים - כפרה וטהרה. למרות שהם נראים דומים, חכמינו מסבירים כי מדבר בשני שלבים שונים של תקון נפשי ורוחני.

"יכפר עליכם": המשג 'כפרה' קשור למחילה על חטא. זהו הצד המעשי - בטול הענש והסרת האשמה על טעויות העבר.

"לטהר אתכם... טהרה": הטהרה היא שלב עמוק יותר. החטא משאיר משקע בנפש, רחוק רוחני ותחושת כבדות. הטהרה היא תהליך של שטיפה פנימית, התחדשות ושיבה אל המצב הטבעי והזך של הנשמה.

המשמעות הגדולה של פסוק זה טמונה במלים "לפני ה'". הכפרה והטהרה נעשות ישירות מול מלך המלכים. האדם עומד "ללא מתווכים", ומחדש את הקשר עם בוראו.

ביום כפור מתר לכתחלה לבכות ולהוריד דמעה ולבקש על הכל. אך יחד עם זאת האדם צריך להיות בשמחה על עצם היום הזה שהנשמה נכספת ליום הקדוש הזה - יום של מחילת עוונות והזדככות של הנשמה.

מצרכת 'ברינה יקצרו' מאתלים לכל בית ישראל

שבת שלום ונמר חתימה טובה

"וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה לֵאמֹר" (ל"ב, מ"ח) - כּוֹחַהּ שֶׁל תַּפְלָה

בשלושה מקומות נאמר 'בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה': בְּנֹחַ (בראשית ז, י"ג) 'בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה בָּא נֹחַ' - בְּמֵרָאית אורו של יום, לְפִי שֶׁהָיוּ בְּנֵי דָוִד אֹמְרִים: בְּכֶךְ וְכֶךְ אִם אֲנִי מְרִגִּישִׁים בּוֹ, אִין אֲנִי מְנִיחִין אוֹתוֹ לְהִכָּנֵס לַתְּבָה, וְלֹא עוֹד אֵלָּא אֲנִי נוֹטְלִין כְּשִׁילִין (גִּרְזָן גָּדוֹל) וְקִרְדָּמוֹת (גִּרְזָן קָטָן) וּמִבְקָעִין אֶת הַתְּבָה. אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: הֲרִינִי מְכַנִּיסוֹ בַּחֲצֵי הַיּוֹם, וְכָל מִי שֵׁישׁ בִּידוֹ לְמַחוֹת - יָבוֹא וְיִמְחָה.

בְּמִצְרַיִם נֹאמַר (שְׁמוֹת י"ב, נ"א) 'בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה הוֹצִיא ה'', לְפִי שֶׁהָיוּ מִצְרַיִם אֹמְרִים: בְּכֶךְ וְכֶךְ אִם אֲנִי מְרִגִּישִׁים בָּהֶם - אִין אֲנִי מְנִיחִים אוֹתָם לְצֵאתָ, וְלֹא עוֹד אֵלָּא אֲנִי נוֹטְלִים סִיפּוֹת וְכָלִי זֶיֶן וְהוֹרִגִים בָּהֶם. אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: הֲרִינִי מוֹצִיאֵן בַּחֲצֵי הַיּוֹם, וְכָל מִי שֵׁישׁ בּוֹ כַח לְמַחוֹת - יָבוֹא וְיִמְחָה.

אֵף כָּאֵן בְּמִיתָתוֹ שֶׁל מֹשֶׁה נֹאמַר 'בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה', לְפִי שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל אֹמְרִים: בְּכֶךְ וְכֶךְ אִם אֲנִי מְרִגִּישִׁים בּוֹ - אִין אֲנִי מְנִיחִים אוֹתוֹ. אָדָם שֶׁהוֹצִיאֵנוּ מִמִּצְרַיִם וְקָרַע לָנוּ אֶת הַיָּם, וְהוֹרִיד לָנוּ אֶת הַמָּן וְהַגִּיז (הִבִּיא בַּפֶּתָאוּמִיּוֹת) לָנוּ אֶת הַשֶּׁלֶן, וְהַעֲלָה לָנוּ אֶת הַבָּאָר וְנָתַן לָנוּ אֶת הַתּוֹרָה - אִין אֲנִי מְנִיחִים אוֹתוֹ. אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: הֲרִינִי מְכַנִּיסוֹ בַּחֲצֵי הַיּוֹם וְכָל מִי שֵׁישׁ בּוֹ כַח לְמַחוֹת - יָבוֹא וְיִמְחָה! וְיֵשׁ לְהַבִּינִי, לְגַבִּי נֹחַ אוֹ מִצְרַיִם - אֲפֹשֶׁר לְהַבִּין מִדּוֹעַ חֲשִׁבּוֹ בְּנֵי אוֹתוֹ הַדּוֹר שֵׁישׁ בְּכוּחַם לְמַנֵּעַ אֶת כְּנִיסַת נֹחַ לַתְּבָה אוֹ אֶת יִצְיָאָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם. אָבֵל אִיךְ עָלָה בְּדַעְתָּם שֶׁל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שִׁיכּוּלִים הֵם לְמַנֵּעַ אֶת מִיתַת מֹשֶׁה? עֲנֵה עַל כֶּךָ רַבִּי אֲבֵרָהם וְיִנְפֹלֵד (שְׁאֵלוֹת וְתַשׁוּבוֹת "לֵב אֲבֵרָהם") שֶׁמִּכָּאֵן נוֹכַח לְלַמֵּד מֵהַ גָּדֵל וְכוּחַ הַתַּפְלָה, עַד שֶׁבְּנֵי יִשְׂרָאֵל הָיוּ כָּל כֶּךָ בְּטוֹחִים שֶׁבְּכוּחָם לְהִתְאַמֵּץ בַּתַּפְלָה שֶׁלֹּא יוֹכְלוּ לְקַחַת מֵהֶם אֶת מֹשֶׁה.

וְכֵן אֲנִי רוֹאִים שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּבִיכּוֹל, צָרִיךְ הִנֵּה לְבַקֵּשׁ מִמֶּשֶׁה (שְׁמוֹת ל"ב) 'וְעֵתָה הִנֵּיחָה לִי', הֲרִי שְׁעַל יְדֵי הַתַּפְלָה יְכוּלִים כְּבִיכּוֹל לְשַׁנּוֹת אֶת הַדִּין. כֵּן אֲנִי רוֹאִים אֲצֵל הַכֶּהֱן הַגָּדוֹל שֶׁהִנֵּה צָרִיךְ לַתַּפְלָה מִיחֻדָּת בְּקֹדֶשׁ הַקְּדָשִׁים שֶׁלֹּא תִתְקַבֵּל תַּפְלָתָם שֶׁל עוֹבְרֵי דְרָכִים הַמִּתְפַּלְלִים שֶׁלֹּא יִרְדּוּ גִשְׁמִים. אֵף שֶׁהָעוֹלָם צָרִיךְ גִּשְׁמִים, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רוֹצֵה לְהוֹרִידָם, בְּכָל זֹאת אִם מֵאֵן דְּהוּא, שֶׁהוּא עוֹבֵר דְרָכִים, יִתְפַּלֵּל שֶׁלֹּא יִרְדַּ גִשֶׁם בְּגִלָּל שִׁנְיָה מִפְּרִיעַ לוֹ בְּהִלְכָתוֹ - יִתְכַּן שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יִקְבֹּל אֶת תַּפְלָתוֹ וְלֹא יִתְחַשֵּׁב בְּצָרְכֵי הַכֶּהֱן. וְהַצָּרִיךְ לְכֶךָ הַכֶּהֱן הַגָּדוֹל לְהִתְפַּלֵּל כְּדִי לְבַטֵּל אֶת תַּפְלַת אוֹתוֹ עוֹבֵר דְרָכִים. הֲרִי לָנוּ כּוֹחַהּ שֶׁל תַּפְלָה!

"וַיִּנְקְהוּ דָּבֶשׁ מִסֵּלַע וְשָׁמֶן מִחִלְמִישׁ צוֹר" (ל"ב, י"ג)

בְּזֶמֶן שֶׁגָּזַר פְּרָעָה עַל הַזִּכְרִים לְהַשְׁלִיכָם לַיָּאֹר, בְּאוֹתָהּ שְׁעָה אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמַלְאכֵי הַשָּׁרֵת: לְאוֹתָהּ שְׁעָה יִצְרָתִי אֲתִכֶּם! (כְּלוּמַר, עֲתָה אֲנִי צָרִיךְ אֲתִכֶּם) רָדוּ מִלִּפְנֵי וַיִּרְאוּ בְּנֵי חִבְיָי, בְּנֵי אֲבֵרָהם יִצְחָק וְיַעֲקֹב, שֶׁמִּשְׁלִיכִים אוֹתָן בְּנֶהֱרָה. רָדוּ (הַמִּלְאָכִים) מִלִּפְנֵי מְבַהֲלִים וְעוֹמְדִים בְּמִים עַד אֲרֻבוֹתֵיהֶם וּמִקְבָּלִים תִּינוּקוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמְנִיחִים אוֹתָן כְּלָפִי הַסֵּלַעִים.

וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מוֹצִיא (לְתִינוּקוֹת) דָּדִים מִן הַסֵּלַעִים וּמְנִיחִין אוֹתָן, שֶׁנֹּאמַר 'וַיִּנְקְהוּ דָּבֶשׁ מִסֵּלַע' [אֵלֶיהָ רַבָּה ח']

"הָאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם וְאֶדְבְּרָה וְתִשְׁמַע הָאָרֶץ אִמְרֵי כִּי" (ל"ב, א) - כּוֹחוֹ שֶׁל צְדִיק

הִנֵּה רַב יְהוּדָה בֶּן חֲנַנְיָה אוֹמַר: בְּשַׁעֲה שֶׁאָמַר מֹשֶׁה 'הָאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם וְאֶדְבְּרָה' הָיוּ הַשָּׁמַיִם וְשָׁמִי הַשָּׁמַיִם דּוֹמְמִים, וּבְשַׁעֲה שֶׁאָמַר 'וְתִשְׁמַע הָאָרֶץ אִמְרֵי כִי' הִיָּתָה הָאָרֶץ וְכָל אֲשֶׁר עָלֶיהָ דּוֹמְמִים. וְאִם תִּמָּה אֶתָּה עַל הַדְּבָר (הָאֵם בְּאֵמַת שֶׁתִּקּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ מִדְּבַר מֹשֶׁה רַבִּינוּ), צֵא וּרְאֵה מַה נֹּאמַר בִּיהוֹשֻׁעַ 'וַיֹּאמֶר לְעִינֵי יִשְׂרָאֵל, שֶׁמֶשׁ בִּגְבֻעוֹן דּוֹם וַיֵּרַח בְּעֶמֶק אֵילָן, וַיֵּדֶם הַשָּׁמֶשׁ וַיֵּרַח עֶמֶד... וְלֹא הָיָה כִּיּוֹם הַהוּא לְפָנָיו' (יהוֹשֻׁעַ י', י"ב-י"ד). נִמְצְאוּ לְמַדִּים שֶׁהַצְדִּיקִים שׁוֹלְטִים (וְנִשְׁמָע קוֹלָם) בְּכָל הָעוֹלָם כֹּל (שֶׁבְכוּחָם לְהַעֲמִיד אֶת הַשָּׁמַיִם, הַיָּרֵחַ וְהָאָרֶץ). [סְפָרִי]

"הָאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם... (ל"ב, א)

מַה רָאָה מֹשֶׁה לְקַרֵּא לַשָּׁמַיִם וְלָאָרֶץ בַּעַת פְּטִירָתוֹ? אֵלָּא לְלַמֵּד שֶׁקָּרָא אוֹתָן לְצוּתָן עַל עֲצָמוֹ (לְגַבִּי הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ), אָמַר לָהֶן (מֹשֶׁה לַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ): הֲרִי גָזַר עָלֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁאֲמַת, תִּנּוּ דַעְתְּכֶם הֵיאָךְ תִּהְיוּ מְקַבְּלִין אוֹתוֹ (אוֹתִי) בְּכָבוֹד, שֶׁתִּהְיוּ מְסַתְּפִלִין (מִתְחַשְּׁבִים) בִּי כְּאֵלֹה אֲנִי חֵי וּמִדְּבַר אֶת דְּבָרֵי תּוֹרָה לְעוֹלָם (וְתִמְשִׁיכוּ לְהִיּוֹת עֲדִים נֶאֱמָרִים). [מִדְּרַשׁ תַּנְחוּמָא]

"כִּי שֵׁם ה' אֶקְרָא הָבוּ גָדֵל לְאַלְקִינוּ" (ל"ב, ג) - עֲנִית 'בְּרוּךְ הוּא וּבְרוּךְ שְׁמוֹ'

הַמְקוֹר לְעֲנִית 'בְּרוּךְ הוּא וּבְרוּךְ שְׁמוֹ' כְּשִׁשְׁוּמְעִין שֵׁם ה' בְּבִרְכָּה - הוּא מִהֲרָא"ש (מוֹבָא בְּטוֹר סִימָן קכ"ד, ס"ה), וְהוּא עַל פִּי הַפְּסוּק (ל"ב, ג): 'כִּי שֵׁם ה' אֶקְרָא הָבוּ גָדֵל לְאַלְקִינוּ'. שְׁמַעְתִּי מֵאֲבִי מוֹרִי שֶׁהָיָה אוֹמֵר עַל כָּל בְּרָכָה שֶׁשְׁמַע 'בְּרוּךְ הוּא וּבְרוּךְ שְׁמוֹ'. וְכַתֵּב שֵׁם טַעַם נוֹסֵף, וְעוֹד, אֲפִלּוּ כְּשִׁמְצִינִין צְדִיק בְּשֶׁר וְדָם צָרִיךְ לְבָרְכוֹ, שֶׁנֹּאמַר 'זָכַר צְדִיק לְבִרְכָּה', אִם כֶּךָ כָּל שֶׁכֵּן כְּשִׁמְצִינִין צְדִיקוֹ שֶׁל עוֹלָם. וְכֶךָ נִפְסַק לְהִלְכָה בְּשִׁלְחוֹן עֶרֶךְ (שֵׁם) 'עַל כָּל בְּרָכָה שֶׁאָדָם שׁוֹמֵעַ בְּכָל מְקוֹם, אוֹמֵר 'בְּרוּךְ הוּא וּבְרוּךְ שְׁמוֹ', וּבְשִׁלְחוֹן עֶרֶךְ הָרֵב (שֵׁם ס"ה) כָּתֵב: כִּיּוֹן שֶׁאִינוּ אֵלָּא מְנַהֵג וְלֹא מִתְקוֹן חֲכָמִים, אִין מִפְּסִיקִין לְאָמְרוֹ בְּכָל מְקוֹם שֶׁאִסוּר לְהַפְסִיק לְדַבֵּר הַרְשׁוּת, אֲפִלּוּ בְּמְקוֹם שֶׁמִּתֵּר לְהַפְסִיק לְעֲנִית 'אֲמֵן' - כְּגוֹן בְּפִסּוּקֵי דְזִמְרָה.

וְכֵן כָּתֵב ה'אֹר הַחַיִּים' (רִאשׁוֹן לְצִיּוֹן בְּרֻכּוֹת ס"ג) שֶׁהַחַיּוֹב לְעֲנוֹת 'בְּרוּךְ הוּא וּבְרוּךְ שְׁמוֹ' הוּא דּוֹקָא בְּהַזְכָּרַת שֵׁם ה' הַמְפָּרֵשׁ, אָבֵל הַזְכָּרַת ה' בְּבִרְכּוֹת - אִין צָרִיךְ אֵלָּא עֲנִית 'אֲמֵן' אַחֵר סִיּוֹם הַבְּרָכָה. וְזֶה שֶׁהֲרָא"ש עֲנֵה 'בְּרוּךְ הוּא וּבְרוּךְ שְׁמוֹ' - הוּא מִדַּת חֲסִידוּת, וְלִכְּן לֹא הוֹרָה כֵּן בְּהוֹרָאוֹתָיו, שֶׁאִין לָהּ עֶקֶר מִהַגְמָרָא. וְכֵן כָּתֵב ה'אֹר הַחַיִּים' (רִאשׁוֹן לְצִיּוֹן בְּרֻכּוֹת ס"ג) שֶׁהַחַיּוֹב לְעֲנוֹת 'בְּרוּךְ הוּא וּבְרוּךְ שְׁמוֹ' הוּא דּוֹקָא בְּהַזְכָּרַת שֵׁם ה' הַמְפָּרֵשׁ, אָבֵל הַזְכָּרַת ה' בְּבִרְכּוֹת - אִין צָרִיךְ אֵלָּא עֲנִית 'אֲמֵן' אַחֵר סִיּוֹם הַבְּרָכָה. וְזֶה שֶׁהֲרָא"ש עֲנֵה 'בְּרוּךְ הוּא וּבְרוּךְ שְׁמוֹ' - הוּא מִדַּת חֲסִידוּת, וְלִכְּן לֹא הוֹרָה כֵּן בְּהוֹרָאוֹתָיו, שֶׁאִין לָהּ עֶקֶר מִהַגְמָרָא. וְמַה שֶׁבִּיּוֹם כְּפוֹר עוֹנִים עַל הַזְכָּרַת הַשֵּׁם שֶׁל הַכֶּהֱן גָּדוֹל אֵף עַל פִּי שֶׁלֹּא הִזְכִּירוּ בְּבִרְכָּה, מִשּׁוֹם שֶׁהַזְכָּרַת ה' בְּשֵׁם הַמְפָּרֵשׁ זֶה כְּהִזְכָּרָה. וְכֵן הוּא ב'אֲשֵׁל אֲבֵרָהם' (בּוֹטְשֵׁטְשׁ): 'אִין לְהַפְסִיק לְעֲנִית 'בְּרוּךְ הוּא וּבְרוּךְ שְׁמוֹ' כְּשֶׁהוּא עוֹמֵד כְּבֵר בְּאִמְצַע פְּסוּקֵי דְזִמְרָה. וְלִכְּן כְּשִׁשְׁוּמְעַת בְּרָכָה מִחֲבָרוֹ אוֹ שְׁשׁוּמְעַת 'מִלָּךְ מִהִלָּל בְּתִשְׁבָּחוֹת' מִהַשְׁלִיחַ צָבוֹר, לֹא יַעֲנֵה 'בְּרוּךְ הוּא וּבְרוּךְ שְׁמוֹ' (רַק אִם הוּא עוֹמֵד עֲדִין לִפְנֵי 'בְּרוּךְ שְׁמוֹ'). וְכֵן כְּשִׁשְׁוּמְעַת אִיךְ שֶׁהַשְׁלִיחַ צָבוֹר אוֹמֵר 'בְּרוּךְ אַתָּה ה'... א-ל הַהוֹדָאוֹת' שֶׁב'שִׁתְּבַח', לֹא יַעֲנֵה אַחֲרָיו 'בְּרוּךְ הוּא וּבְרוּךְ שְׁמוֹ', וְאֲפִלּוּ כְּשֶׁעוֹמֵד בֵּין פְּסוּקֵי דְזִמְרָה. וְכֵן אִין לְעֲנוֹת 'בְּרוּךְ הוּא וּבְרוּךְ שְׁמוֹ' בְּאִמְצַע הַנִּחַת תַּפְלִין דְּרַבְנּוֹ תָם (אֵף שֶׁמִּתֵּר לְעֲנוֹת 'אֲמֵן'), שֶׁבְּכָל מְקוֹם שֶׁאִסוּר מִדִּינָא לְדַבֵּר שֵׁם, אִסוּר גַּם כֵּן לְהַפְסִיק לְעֲנִית 'בְּרוּךְ הוּא וּבְרוּךְ שְׁמוֹ'. וְכֵן הַדִּין בְּתַקִּיעַת שׁוֹפָר לְנוֹהֲגִין שֶׁלֹּא לְבָרֵךְ הַבְּרָכָה בְּעֶצְמָם, שֶׁאִין לָהֶם לוֹמַר 'בְּרוּךְ הוּא וּבְרוּךְ שְׁמוֹ'. וּבְבִרְכּוֹת הַהַפְטָרָה מִתֵּר לוֹמַר 'בְּרוּךְ הוּא וּבְרוּךְ שְׁמוֹ', אֵף עַל פִּי שְׁשׁוּמְעַם כְּדִי לְצֵאת יְדֵי חוֹבַת מֵאָה בְּרֻכּוֹת. [הַפְּרָשָׁה בְּהִלְכָה]

קחו עמכם דברים ושובו אל ה'! ספור מדהים

בישיבתו של 'החתם סופר' זצ"ל בפרשבורג, היו בחורים שומעים את שעוריו בסדרה אחת שארכה שלוש שנים. במשך סדרה זו למדו עשרים וארבע סגיות, ובשנה הרביעית היו מתחילים סדרה חדשה.

אחד מתלמידיו, שהיה לימים רבי יצחק אהרן לנדסברג (אב בית דין גרויסרודין), נכנס ללמד בישיבה בגיל צעיר מאוד, כך שכשגמר 'החתם סופר' את סדרת הלמוד של ג' השנים הוא המשיך לשמע שעורים גם בשנה הרביעית בסדרה החדשה, דבר שלא היה מקביל. בתחלת הזמן הוא ספר לחבריו הבחורים שעדיין לא שמעו את השעור, שהוא זוכר בעל-פה את כל השעור שמסר 'החתם סופר', בדיוק עם כל הפרטים, למרות שלמד זאת לפני ג' שנים. התלמידים, שרצו לנסותו האם זכרונו אינו בוגד בו, בקשו ממנו שיאמר את השעור.

ואכן, בטרם נכנס 'החתם סופר' למסר את שעורו עמד הבחור יצחק אהרן והרצה לפניו את השעור ממש כשלונו של רבו, כפי שזכר. הדגיש את הטעון הדגש והזכיר אלו חדושים מחדושי 'אמר 'החתם סופר'.

וכאשר החל 'החתם סופר' את שעורו נוכחו כלם לראות כי הבחור יצחק אהרן לא הטעה אותם, וזכרונו המיוחד הפליא אותם. אחדים מהתלמידים לא יכלו להתאפק וחידו מאפק עבר על שפתותיהם. תחלה לא הבחין בכך 'החתם סופר', אך כאשר הצטרפו עוד תלמידים לחידו, שם לב כי רבים מהתלמידים מחיכים בשעור. כאשר שאל הצדיק לפשר הדבר, התחלפה האוירה ואימה אפפה את התלמידים. שקט ודממה השתרר בחדר השעורים ואיש לא ההין לפצות את פיו ולענות.

אז פנה 'החתם סופר' אל תלמידו אהרן דוד, לימים בעל מחבר ספר 'ג'רן דוד', ובקש שיספר לו מה קרה.

הבחור רעד כלו, הנה הוא נמצא בין הפטיש לסדן. מצד אחד, הוא לא יכול להמרות את פי רבו, ומצד שני, כיצד ילשין על חברו יצחק אהרן? אך לסרב לא יכול היה, והוא ספר בקול רועד מאימה על מעשהו של הבחור יצחק אהרן, על הרצאתו את השעור בדיוק נפלא עם כל הפרטים.

פניו הקדושים של 'החתם סופר' החליפו גונים, והוא אמר: 'האמנם הבחור יצחק אהרן לנדסברג הקדים לומר את החדושים לפני השעור? אם כן - אין לי מה לחדש, ואיני אומר את השעור. 'החתם סופר' סגר את הגמרא ופנה לצאת מהחדר. קשה לתאר את האימה והרעד שאחזה בתלמידים. צער רב וחרטה עמקה נסכו על פני כלם. כל אחד התחרט על שהיה שתף לפרשיה עגומה זו, ומעל כלם הצטער, כמובן, הבחור יצחק אהרן. הוא, שהיה תמיד משכמו ומעלה בקרב הבחורים, עתה לבו נשבר לרסיסים על אשר גרם מרת רוח לרבו. הוא הסתגר באכסניתו כשהוא מזיל דמעות כנחל ואינו מוצא מרגוע לנפשו. למחרת צוה 'החתם סופר' לשמשו כי יכנס באולם הישיבה את כל התלמידים מקטן ועד גדול - אפילו הבחורים המבוגרים שכבר שמעו את שעורו היומי. כל 380 תלמידי הישיבה חזבים להגיע לשעור, אפילו החולים, חוץ מחולה שיש בו סכנה. כך צוה הרב. 'ומה עם יצחק אהרן לנדסברג? שאלו המשמש 'מה השאלה, כמובן שהוא חזב! השיב לו 'החתם סופר'.

כשמוע התלמידים את הוראת רבם נחרדו עד עמקי נפשם מי יודע אלו תוכחות יוכיחם רבם.

בהגיע השעה היעודה התמלא אולם בית המדרש במאות הבחורים. כלם הצטופפו במקומם ובלב כאוב וחרד צפו להופעת רבם, מוכנים לשמע את דבריו הקשים.

מדי פעם הציצו התלמידים לעבר הבחור יצחק אהרן שהצטנף בפנתו, פניו חורים כסיד ומראהו מעורר חמלה. הכל חשו עד כמה אמלל הבחור הזה, שבשלו כל המהומה הזאת.

הבחור יצחק אהרן לא ידע את נפשו מרב עגמת נפש: 'מדוע לא חשבתי על תוצאות מעשי? - הרהר בלבו, 'במו ידי גרמתי לי את הצרה' מלמל כשדמעות חמות זולגות מעיניו ללא הרף וישפתיו ממלמלות תפלה לרבון העולם שישלח לו על שפגע בכבוד רבן של ישראל. שקט השלף באולם עת נכנס 'החתם סופר' לשעור. עיני הכל נשואות היו ל'החתם סופר' שעמד ולא פצה פיו. לפתע - פרץ הרב בבכי קורע לב וזעק מעמקי לבו: 'בני היקרים, אוי לי, מה עשיתי! אתמול בזיתי את פני תלמידי היקר יצחק אהרן. כמה יפה שתלמיד זוכר את שעורי בעל-פה, שעור שנאמר לפני ג' שנים, ואני גרמתי לו צער! על כן אני מבקש ממנו מחילה... ובדברו קרא 'החתם סופר' לתלמידו יצחק אהרן ובקשו בקול רם: 'מחל לי, איני מסגל להתחיל בשעור כשאני חושש שיש בי חטא נורא של הלבנת פנים'.

דברי 'החתם סופר' היו הפתעה לכל - גדל צדקת רבם שתקה אותם כליל, והבחור יצחק אהרן לא יכול היה לכלא את רגשותיו ופרץ בבכי עז, ואזר את כל כוחותיו כדי להוציא את המלים מפיו: 'מוחל, מוחל'. אך 'החתם סופר' לא הסתפק בכך אלא הוסיף ושא: 'האם אתה מוחל מכל הלב'...?

והבחור המתנפח השיב: 'כן, כן, מעמק לבי'. אורית התעוררות לתשובה אחזה את כל הנוכחים. בחורי הישיבה עמדו נסערים למראה עיניהם ולמשמע אזניהם, ו'החתם סופר' המשיך: 'תלמידי היקרים, התפללו עלי שהקדוש ברוך הוא ימחל לי על חטאי הנורא שזלזלתי בכבוד בחור הישיבה ובישותי'.

מעמד נורא זה נחרט בלב התלמידים לעולם, כיצד השפיל עצמו 'החתם סופר' - רבם, כדי לפייס את תלמידו קבל עם ועדה.

[ספורים על תר"ג מצוות]

מהות יום הכפורים

יום הכפורים הוא יום סליחה ומחילה, ומהוה סיום לעשרת ימי התשובה. לשם מה נתן לנו הקדוש ברוך הוא את יום הכפורים? נוכל להבין מהמשל הבא: בעיר אחת חי רופא שנתפרסם במדינה כלה כממחה בעל שם לרפוי כל המחלות, ולא זו בלבד אלא שהתרופות שהיה נותן היו מתוקות וערבות לחך.

לאחר שרפא חולה היה נוהג לשבת עמו ולהסביר לו ממה עליו להשמר מעכשו, כדי שלא ישוב ויחלה, והכל היו סרים למשמעתו, עושים דברו ונרפאים.

לימים הגיע אליו בנו היחיד של אחד מעשירי העיר, הלה היה מפנק ביותר ולא הרגל לשמע לדברי אחרים. כשראה אותו הרופא, אמר לאביו כי אינו יכול לטפל בבנו, משום שאיזו תועלת תצמח מרפואתו אם לא ישמע לאזהרותיו לאחר טפולו, הרי המחלה תשוב אליו כפי שהיתה בתחלה? מה אעשה? שאל האב, וכי כיצד אוכל לראות בסבלו של בני? הרופא החכם הציע לו: קח את בנו לרופא אחר האכזרי במדותיו ושנותן תרופות מרות כלענה, כי אז יטעם הבן ויבין כי כדאי לו לחזור ולשמע אלי ולהוראותי.

עשה האב כדברי הרופא, ובאמת טעם הבן מתרופותיו המרות של הרופא האכזר ומיד נחפז לחזר אל אותו הרופא הרחמן ולשמע לדבריו, וכך גם נרפא ממחלתו...

הנמשל ברור מאלי, הקדוש ברוך הוא הרופא והרחמן שהכין עבור בניו רפואה שלמה ונעימה לכל תחלואיהם, והתקין להם את היום הקדוש והגדול, את יום מחילת העוונות, הרי הוא יום הכפורים, אבל זה בתנאי שישבו וישמעו בקולו, אך, עם ישראל לא שומע לדבריו ולכן, שולח אותנו ה' לרופא אכזר ואלו הם היסורים שמרים כלענה! לאחר שטעמו ישראל את הגלות והשלימו את סאת היסורים, הרי הם חפצים לשוב בכל לב לה' ולכן, הם מתאספים בכל שנה ושנה ביום הכפורים מערב עד ערב ומבקשים סליחה ומחילה, והקדוש ברוך הוא ברחמיו מוחל וסולח לכל עוונם... שנאמר (ויקרא ט"ו, ל): "כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו".

אם יהודים לא יכולים להתפייס ביניהם ולמחל אחד לשני... - ספור

בתאריך ז' בתשרי חל יום השנה לפטירתו של הצדיק הירושלמי רבי נח גד וינטראוב זצ"ל, שהיה ידוע כגאון עצום בתורת הנגלה והנסתר. תושבי שכונת 'נוה שלום' ביפו ספרו ספור מרטיט, שנחרט בלבם לנצח מהתקופה בה התגורר רבי נח גד זצ"ל בתל אביב: היה זה עת התאספו המתפללים לתפלת 'כל נדר' בליל יום הכפורים. שנים מהמתפללים הקבועים בבית הכנסת היו נתונים בסכסוך ארוך שנים והדבר העיב על אורית השלום בבית הכנסת. כמדתו של אהרן, אוהב שלום ורודף שלום, השקיע רבי נח גד מאמצים רבים לפשר ולהשכין שלום ביניהם, אך נסיונותיו הרבים עלו בתהו. את שהתחולל באותו ליל יום כפור, לא שכחו מתפללי בית הכנסת כל חייהם: כאשר התקדש החג הגיעו כלם לבית הכנסת אפופים חרדת קדש, עטויים ב'קטל' הלבן ובלבם רטט של התרגשות לקראת תפלת 'כל נדר'. בזה אחר זה הוצאו שלושה ספרי התורה מההיכל, ההתרגשות היתה בשיאה. גם אלו שבמשך כל השנה לא פוקדים את בית הכנסת, הגיעו לקראת התפלה המרטיטה כל לב יהודי. החזן מתכונן ברטט וביראה לנגונים ולמלות התפלה שימלאו את חלל בית הכנסת, והלל מצפים בדממה לפתיחת התפלה המקדשת - כל נדר... לפתע, עלה על הבימה הצדיק רבי נח גד, והכריז בקול נרגש מלא אהבת ישראל, כי הלילה לא יגשו להתפלל את תפלת 'כל נדר' עד שאותם יהודים נצים יתפייסו ביניהם!

"אם יהודים לא יכולים להתפייס ביניהם ולמחל אחד לשני, ואין יום הכפורים מכפר עד שיתפייס עם חברו, אין טעם להתפלל ביום כפור", הכריז הצדיק רבי נח גד לאזניהם הנדהמות של כל באי בית הכנסת. לא היה אחד שהעז לערער על קביעתו של הצדיק. אפשר היה לחתך בסכין את המתח שהשתרר בבית הכנסת מאז ההכרזה הבלתי צפויה, אך הנצים מסרבים להתפייס. גם הרגע הנשגב הזה לא הצליח לרוקן מלבם את המשקעים ארפי השנים והמטען הכבד שכל אחד מהם הרגל לשאת בלבו על חברו. כך חלפה שעה ארוכה בדממה מתוחה, כאשר הכל ממתינים לראות כיצד יפל דבר.

לאחר זמן מה, לבו של אחד מהם החל להראות סימני כניעה והתראות, אולם חבר-יריבו נותר עקש ואטום. חלפה לה יותר משעה (!), עצביהם של המתפללים מרוטים ואימת היום הקדוש אופפת את הכל, ועדין תפלת 'כל נדר' לא מתחילה. כאשר נוכח הסרבן לדעת כי רק בשל עקשנותו מתעכב הצבור כלו, בחר לעזב את בית הכנסת, תוך שהוא מפטיר כי לעולם לא יסלח ליריבו המר והצבור מזמן להתפלל בלעדיו... הקהל היה בטוח שבכך הגיעה לסיומה סגת עכוב תפלת 'כל נדר', אך אז נוכחו לדעת כי הספור רק התחיל... הצדיק רבי נח גד לא חס על כבודו, הוא קם ממקומו ויוצא במהירות בעקבות אותו יהודי שכבר הספיק לעזב את מפתן בית הכנסת, כשהוא קורא לעברו: 'אתה יכול לצאת וללכת, אבל דע לך כי אם לא תסכים לסים היום את המחלוקת, אתה תשא באחריות על כך שיהודים לא יתפללו הלילה את תפלת 'כל נדר'! המלים, שיצאו בקול נרגש מלבו החם והרחום של הצדיק, חדרו כחץ בלבו של אותו יהודי והמסו אותו כמים. בהחלטה נחושה של רגע סב היהודי על עקבותיו וחזר לבית הכנסת. באותה שעה היו עיני כלם נשואות אל פתח בית הכנסת לראות כיצד יפל דבר, והנה מופיעים בפתח בית הכנסת הרב הצדיק ועמו היהודי הסרבן והעקש.

המתפללים חשבו כי הצדיק ותר על דרישותיו ועתה יפתחו בתפלת 'כל נדר' מבלי שהשלום המיחל הגיע, אולם, לנגד עיניהם המשתאות, נגש היהודי הסרבן הישר למקומו של יריבו המר, ובקול גדול ובדמעות שליש הכריז לפניו:

'אני מוחל לך על כל מה שחטאת כנגדי מעולם, אנא מחול לי גם אתה, אחי! מי יוכל לספר את הדמעות שזלגו באותם רגעים מעיני המתפללים בכל פנות בית הכנסת... הסליחה ההדדית של צמד הגבורים, הנצים-לשעבר, הכתה גלים-גלים של התעוררות והתעלות בכל יהודי הקהלה.

רק אז נחה דעתו של הצדיק ונהרה גדולה נשפכה על פניו. נכר היה כי בזכות מאמציו לא רק המחצה שבין אדם לחברו נשברה כאן, אלא אף מחצת החטאים שהפסיקה בין ישראל הקדושים לאביהם האוהב שבשמים. בשעת לילה מאוחרת, כאשר בבתי הכנסת האחרים כבר סימו מזמן את תפלת ליל יום הכפורים, החלה בשכונת 'נוה שלום' ביפו תפלת 'כל נדר' זכה וטהורה... 'תפלת 'כל נדר' כזאת, העידו לימים מתפללי בית הכנסת, 'היתה בהתעוררות מפלאה של תשובה ומעשים טובים שפומתה לא חיונו מעולם'...

אומר ה'בן איש חי' (הלכות שנה א' וילך אות ה'): עברות שבין אדם לחברו אין יום הכפורים מכפר עד שיפייסנו, ועל כן כל אדם צריך לבקש מחילה מחברו בערב יום הכפורים או קדם בעשרת ימי תשובה, וטוב שהחזן (או הרב) יכריז קדם כל נדר לומר רבותי תמחלו זה לזה ויאמרו הקהל מחלנו, כדי שיתעורר אותה שעה סגוריא למעלה על ישראל דבר בעתו מה טוב, וכן הנהגתי בעזר ה' יתברך פה עירנו.

אות ו: כל אדם ינשק ידי אביו ואמו בערב יום הכפורים לעת ערב קדם שילך לבית הכנסת ויבקש מהם מחילה, ודבר זה הוא חיוב גדול על כל אדם, ומי שאינו עושה כן נקרא חוטא ומזלזל בכבוד אביו ואמו, שאם בין אדם לחברו חיבו חז"ל לבקש מחילה קדם יום הכפורים כל שכן מאביו ואמו שאין אדם נצול מחטא זה בכל יום, ואם הבן שוטה ולא בקש הם יתנו לו מחילה, שיאמרו בפייהם אנכי מוחל לבני ... על כל מה שחטא לי מחילה גמורה, וכן הבעל יתן מחילה לאשתו (וכן להפך), וכן כל תלמיד שיש לו רב בעיר ילך אצלו קדם יום הכפורים ויבקש ממנו מחילה.

בתורה בברכה

"לאדם מערכי לב ומה מענה לשון" [משלי טז, א]

לעילוי נשמת

מ"ר אבי: יעקב בן רחל וצדוק: מרן הראש"ל הרב עובדיה יוסף זצ"ל
מרת אימיה: שרה-סרה בת שמחה יוסף: הרב מאיר נסים בן כמסאנה
מרכוס מרדכי בן רבקה יוסף: דינה בת שרה: הגאון רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל
נפתלי בן רחל: אברהם בן שמחה: גורגלי בן שמחה: יעקב ישראל בן גלית
רבי מאיר בן אשר: יוסף חיים בן לאה: יהודה בן טובה: בן ציון קליין
שלמה בן זוהרה: יעקב בן סאלם: חיים בן דוד ורחל: אפרים בן מרדן
אשר מסעוד בן זוהרה: רחמים בן חאורו אברהם: רפאל בן תמו
אפרים בן ציון ורבקה: עופר בן יחיא: דויד (רוג'ה) בן שמחה: מרדכי בן אסנת
משה אהרן בן מאיר יצחק: מאיר בן שמחה: נפתלי ממנו בן יקוט
שמחה בת סרח: יפה נדרה בת נעמה: רחל בת שמשון: דליה בת חיים
הגר בת אהרן והרטה: נתון בת חביבה: האוהב (דייז) בת טובה
רחל בת חנה: חנינה בת כמיסה: ורד בת אידה: חנה בת אביבה וראובן
שושנה נוואל בת שדרה: רבקה בת רחל: מורבריד אסנת בת מרים

להצלחה: אליעד יעקב, הרב-הודיה, תמר, יעל, מיכל שרה בני פאולה: בנימין בן צילה גילי בלומברג, אלעזר בן שמחה, יצחק בן גיטי

יוזם הגון: אליעד יעקב בן פאולה: יצחק בן חיה: אליהו בן אילנה: רחלי בת זהבה עדינה בת שמחה: בתיה בת אסתר: הדר ברטה רוני איילת בנות כרמית נעמה בת אסתר: תמר בת פאולה: אריק בן חיה: שלי בת חיה: הילה בת דניאלה

לרפואה:

אהרון בן רחל: משה בן רחל: אהרון בן מרים
מנחם בן עליזה: שמעון בן רחל: אברהם בן אנט
עודד בן הר: גול בן דינה: אסתר בת שושנה
אורסל בת גלית: ויקטוריה בת שרה: מרים קרן בת רבקה
פאולה בת דינה: גלית בת חת: מרים קרן בת רבקה
אילה לאה בת ציפורה: אסתר בת שלומית
רחל בת נוארה: רות בת לינה: נורית בת רחל
למור הודיה, ושורנה בנות תורן יפה: אסתר בת סימי

לזרע של קימה:

יהודה יחזקאל יוסף בן רחל מרים
נפתלי שלמה בן לאה: ליאור בן דינה
שושנה ריזל בת מינה: שירה בת שושנה
שמחה צביה בת רחל: יובל בן שלומית
רחל בת חיה: לאה רחל בת איריס: טריק בת מלמס
ויקטוריה תקוה בת רינה: דניאלה בת עופרה
מאיר יעקב בן רחל: הילה בת ישראלה
מירי בת סוזן: חיים יוסף בן איריס: סהרה בת שאהן

להזמנות, להקדשות ולתרומות במייל:

Ronbarina@gmail.com

מצוה לתרום מכספי מעשר לזיכוי הרבים